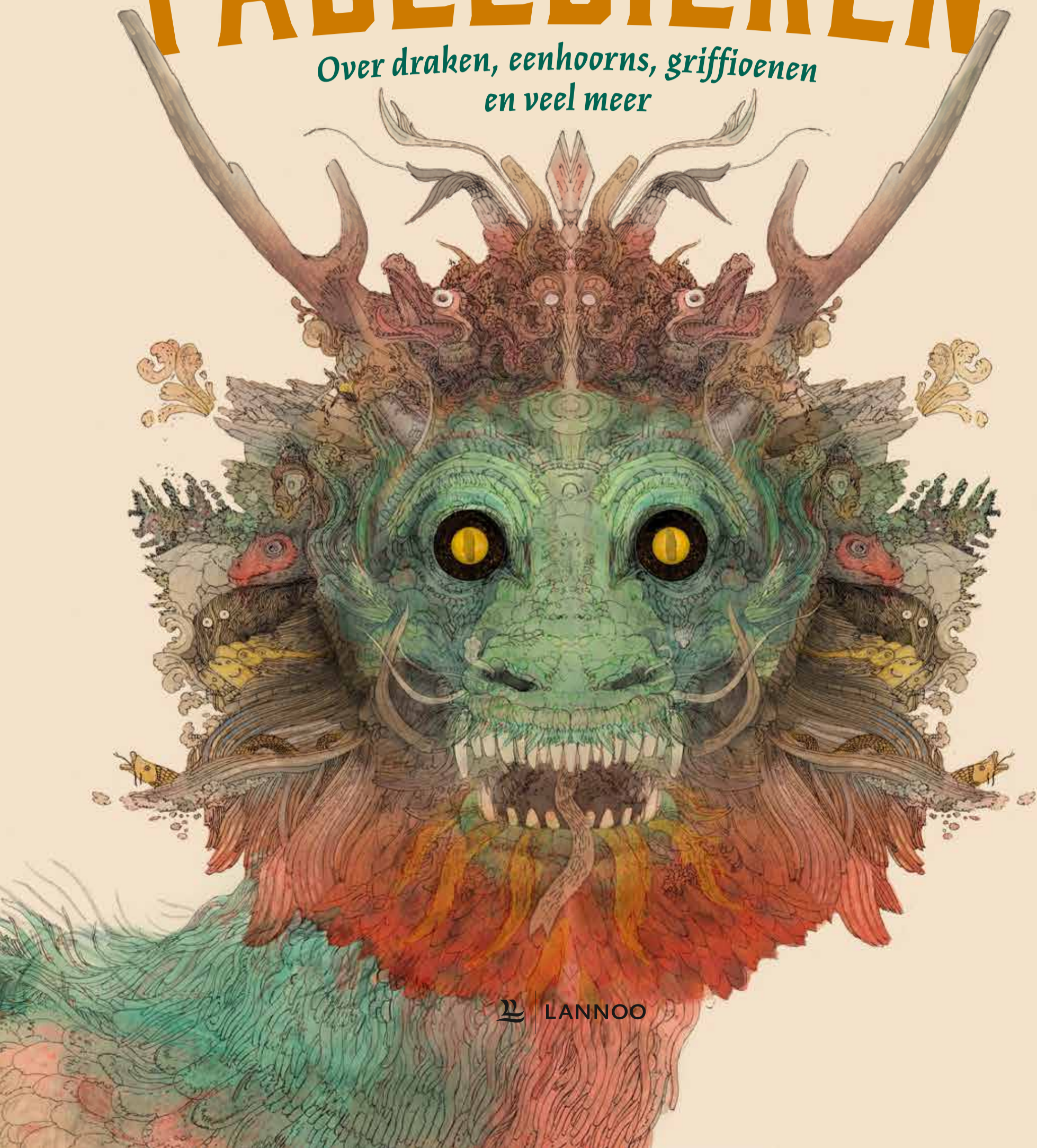

Floortje Zwigman
met illustraties van Ludwig Volbeda

FABELDIEREN

Over draken, eenhoorns, griffioenen
en veel meer

LANNOO

24

Gevederde vrienden en vijanden
Fabeldieren van de lucht

32

Broeders met
een andere jas
*Fabeldieren van
de Pool*

80

De werelden
van indianen en
houthakkers
*Fabeldieren van
Noord-Amerika*

12

Hellehonden, harpijen
en ander ongedierte
*Fabeldieren uit het oude
Griekenland en Rome*

74

Niets is wat het lijkt
Fabeldieren van Zuid-Amerika

68

De grote vragen
van de mensheid
Afrikaanse fabeldieren

86

Maaneters, sterrendansers
en zonnevogels
Fabeldieren van de kosmos

28

Trolkatten en weerberen

De ruige fabeldieren van het Hoge Noorden

42

Vurige driftkoppen
Draken in Oost en West

36

*Goede geesten van het huis,
wilde wezens van het woud*
Russische fabeldieren

46

**Een parade van honderd
vreemde snuiters**
De Japanse Yokai

52

**Overlevenslessen
van een oud volk**
*Australische fabeldieren
van steen en water*

58

**Onze broeders en zusters
onder de grond**
*De djinn uit de
islamitische wereld*

64

**Monsters en schoonheden
uit de diepte**
Fabeldieren van de zee

Hellehonden, harpijen

*Fabeldieren uit het oude
Griekenland en Rome*

en ander ongedierte

De goden van de oude Grieken en Romeinen waren één grote familie. Maar wel eentje waar altijd trammelant was... De baas van alle goden was de oppergod Zeus. Hij was getrouwd met Hera, maar dat weerhield hem er niet van om achter elke mooie vrouw aan te lopen waar zijn oog op viel. Nu was Hera verschrikkelijk jaloers, dus Zeus moest goed oppassen dat hij niet werd betrappt. Daarom vermomde hij zich. En omdat hij een god was, deed hij dat niet met een pruik of een valse baard, maar veranderde hij zichzelf in een stier of een zwaan of zelfs een goudenregen.

In het oude Griekenland wist je nooit zeker wie of wat je voor je had: een adelaar kon een god zijn, een boom een betoverde nimf, een monster een behekste koningin.

Nu zijn die oude goden en fabelwezens verdwenen... maar er zijn ook mensen die beweren dat ze enkel een vermomming aangetrokken hebben en aan het einde van elk jaar terugkeren op aarde...

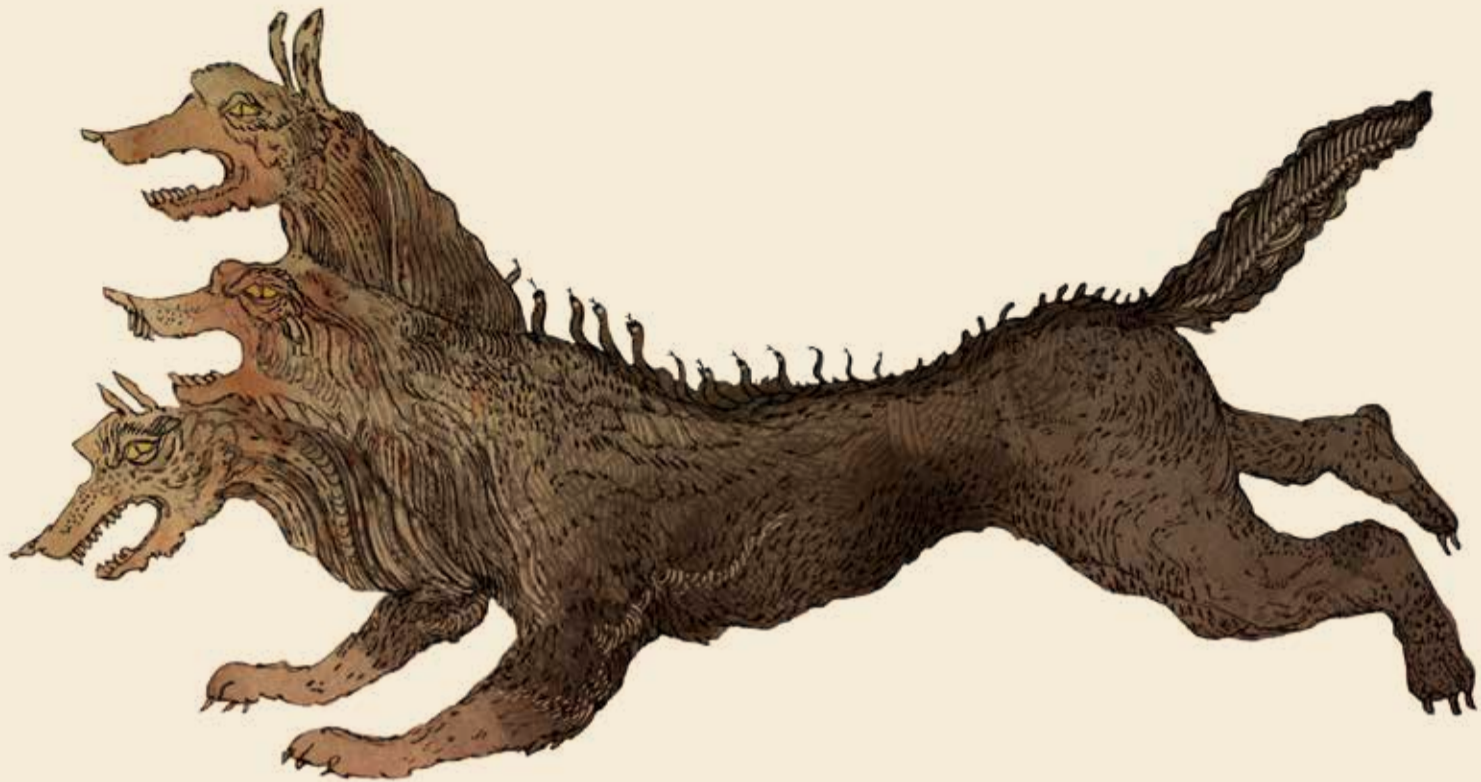
Lamia

– de kinderverslindster

Als Griekse kinderen riepen: *'Er zit een monster onder mijn bed!'*, dan was dat een lamia. De lamia heeft het gezicht en het bovenlijf van een gewone vrouw, maar als je in het duister onder je bed tuurt, kun je zien dat ze in plaats van benen een lange, kronkelende slangenstaart heeft.

De eerste Lamia was een Libische koningin. Zeus was verliefd op haar, maar daar kwam Hera achter. Uit wraak toverde ze Lamia om tot een monster en ontvoerde haar kinderen. Gek van woede en verdriet, jaagt Lamia nu op de kinderen van anderen. Daarom verliezen Griekse moeders hun kinderen nooit uit het oog en waarschuwen hen: *'Pas op: in de wildernis loert Lamia op kleine jongens en meisjes!'*

Cerberus

– *de hellehond*

Cerberus is de waakhond van Hades, de god van het dodenrijk. Hij bewaakt de poorten van de onderwereld. De schimmen van de overledenen die er aankloppen, begroet hij met gekwispel. Zij mogen hem over zijn kop aaien. Maar de doden die genoeg krijgen van het grauwe Griekse dodenrijk en proberen te ontsnappen, houdt hij grommend tegen. Je kunt proberen hem een honingkoek met slaapkruidenten te geven (waarzegsters kennen het recept), maar zelfs dan kan hij nog plotseling wakker schrikken. De oren van Cerberus zijn zo scherp dat hij zelfs schimmen hoort sluipen!

De harpijen

– *gevlugelde hellevegen*

Een witte meeuwenflats op je nieuwe T-shirt is niet fijn, maar dat is niets vergeleken bij wat een overvliegende harpij kan laten vallen!

Harpijen zijn valse vogelvrouwen met heksengezichten en scherpe, razendsnelle grijpklauwen. Ze plukken zeevaarders van hun schepen en wekken met hun vleugels stormen op. Daarnaast zijn het echte treiterkoppen. Zo stalen ze het eten van het bord van de blinde koning Phineus of lieten er een stinkende harpijenflats op vallen.

Medusa

– de feeks met het slangenhaar

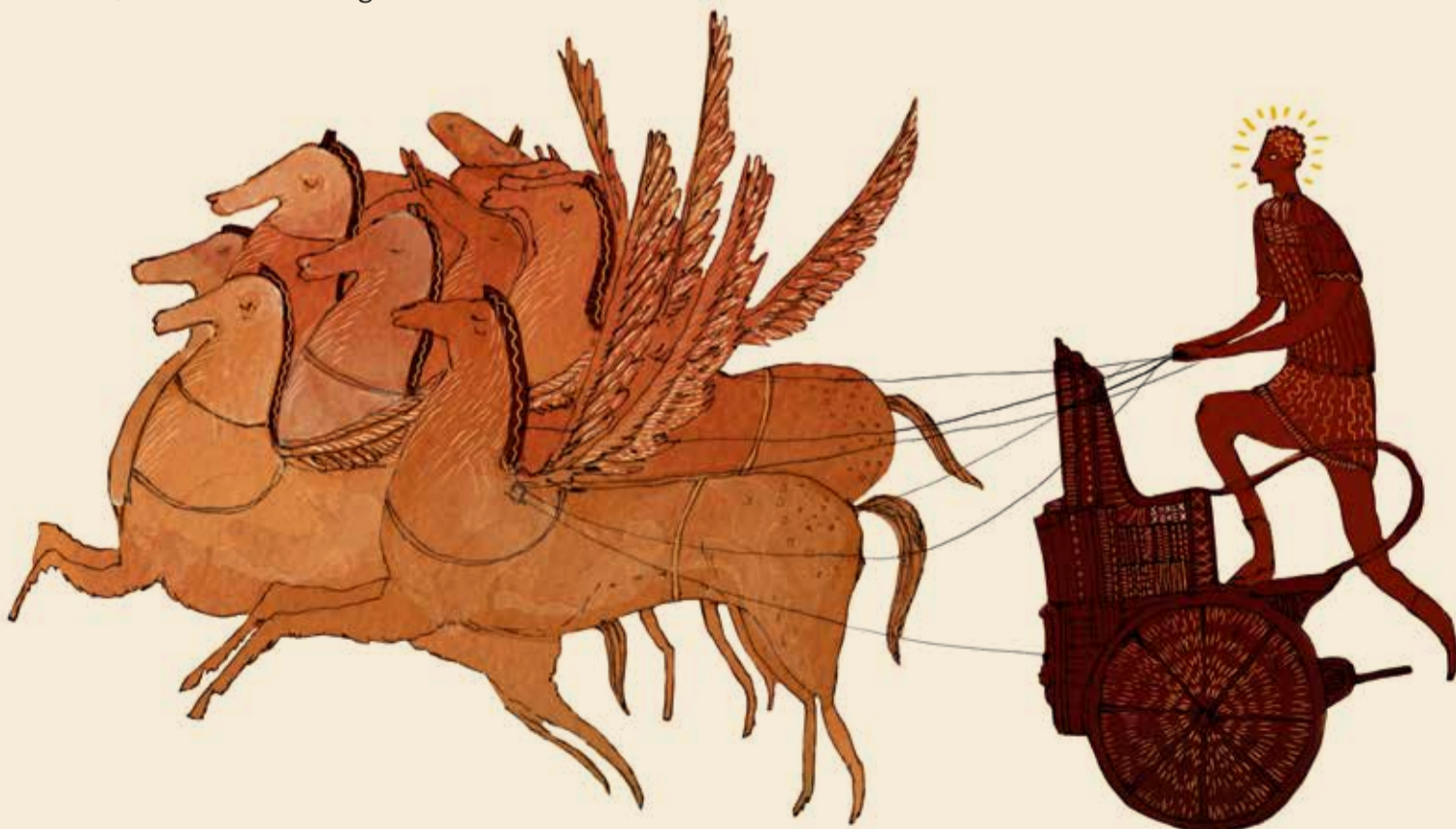
Ooit was ze een beeldschone vrouw, maar helaas werd er een god verliefd op Medusa. Zeus was het deze keer niet, maar zijn broer Poseidon, de god van de zee. Op een dag was hij met haar aan het vrijen in de tempel van Athena, de godin van de wijsheid. De preutse Athena moest daar niets van hebben en nam wraak op Medusa door haar in een monster te veranderen. Haar armen werden vleermuisvleugels, uit haar mond groeiden slagtanden en haar lange lokken veranderden in krioelende slangen. Iedereen die in Medusa's ogen keek, veranderde in een stenen beeld.

Daarom hingen priesters haar portret ter afschrikking boven de ingang van hun tempels. Wie er niets te zoeken had, kwam er niet binnen: *Pas op voor de Medusa!*

De paarden van Helios

– trekpaarden van de zon

Elke dag rijdt Helios, de zonnegod, met zijn wagen van oost naar west. Hij heeft maar liefst twaalf paarden in zijn stal, die om beurten de zonnewagen langs de hemel trekken: evenveel als er uren zijn in een dag. De twaalf uren van de nacht mogen de paarden uitrusten. Ze grazen dan op de Gelukzalige Eilanden in het verre westen, waar de zon ondergaat.

Pegasus

– het gevleugelde paard

Met zoveel monsters in het oude Griekenland, was het maar goed dat er ook veel helden waren. De held Perseus wist Medusa te doden door zijn schild als spiegel te gebruiken: zo kon hij haar hoofd afslaan zonder haar aan te kijken.

Uit Medusa's bloed werd een wit, gevleugeld paard geboren: Pegasus. Pegasus was zo wild dat er een andere held voor nodig was om hem te temmen, Bellerophon genaamd. Hij gooide een gouden halter over het hoofd van het paard, waardoor hij op hem kon rijden. Samen versloegen ze de chimaera, een ingewikkeld en gevaarlijk fabeldier dat het lichaam van een geit en de staart van een slang had en vuur spuugde uit de bek van een leeuw.

Na die heldendaad kreeg Bellerophon het hoog in de bol. Gewoon maar held zijn vond hij niet meer goed genoeg, hij wilde een god worden! Op Pegasus vloog hij naar de berg Olympus, waar de goden woonden. Zeus had echter geen zin in zo'n blaaskaak als buurman en stuurde een horzel om Pegasus onder zijn staart te steken. Het paard steigerde en Bellerophon viel van zijn rug. Na een duizelingwekkende val landde hij in een doornstruik. De rest van zijn dagen moest hij lam en blind over de aarde zwerven, geen god, geen held maar een verschoppeling. Pegasus werd het lastdier van Zeus. Hij droeg voortaan de bliksemflitsen die de oppergod uit de hemel smeedt als iets hem niet zinde.

Monsters *Fabeldieren van de zee* en schoonheden uit de diepte

De diepzee herbergt geheimen. We weten minder van de bodem van de zee dan van de kraters op de maan. Als er ergens nog vreemde wezens te ontdekken zijn, dan is het daar.

Onderzeeërs die afdaalden in de diepte ontdekten al een lichtgevende kwal, een vis die helemaal doorzichtig is en een krab die kan leven zonder licht. Dus waarom geen zeemeerminnen of inktvissen zo groot als gezonken schepen?

Zeemeerminnen

– *beeldschone zeeprinsessen*

Zeemeerminnen zijn de schoonheidskoninginnen van de diepzee. Vanboven zien ze eruit als modellen uit shampoo-reclames, met lange, golvende haren, die ze eindeloos kammen terwijl ze zich bewonderen in de kleine handspiegel die ze altijd bij zich hebben. Vanonder hebben ze een vissenstaart waar ze ook bijzonder trots op zijn. Ze versieren hem met schelpen en lachen ons mensen uit omdat we billen hebben en geen staart.

Behalve prachtige haren, bezitten meerminnen ook een schitterende stem. Zeemannen die hen horen zingen, sturen hun schip recht op de rotsen af waar de zeemeerminnen zich zitten op te tutten en lijden schipbreuk. De meerminnen vinden hun gespartel in het water blijkbaar erg grappig of begrijpen gewoon niet dat mensen niet kunnen ademen onder water. Maar de beroemde sprookjesschrijver Hans Christian Andersen vertelt een ander verhaal. In zijn *De Kleine Zeemeermin* zingen de zeeprinsessen juist voor verdrinkende zeelui om hen te troosten.

De Kleine Zeemeermin werd verliefd op een prins, maar het komt zelden voor dat een prinses verliefd wordt

op een meerman. Die zijn namelijk helemaal niet mooi. De Griekse meer mannen hebben groene haren en groene baarden en hun Ierse neven hebben daar ook nog eens groene tanden en een varkenssnuit bij!

Dit lelijke volk woont in paleizen op de bodem van de zee, omringd door grote tuinen van zeewier en verlicht door het blauwe schijnsel van miljarden planktondiertjes. Ze verdedigen hun paleizen met wapens gemaakt van haaiantanden, schelpen en koraal.

Zingen doen meer mannen niet. In plaats daarvan blazen ze op grote schelpen die klinken als trompetten.

De ningyo

– *Ober, er zit een zeemeermin in mijn soep!*

In de zeeën rond Japan zwemt een zeemeermin rond die erg lekker schijnt te smaken. De ningyo lijkt op een kruising tussen een vis en een aapje. Ze heeft schubben die glinsteren als goud en als ze huilt, veranderen haar tranen in parels.

Als vissers haar in hun netten vinden, gooien ze haar snel terug in zee, want een ningyo vangen brengt ongeluk. Maar als je in een Japans restaurant een ningyo in je soep vindt, ga dan niet klagen bij de ober. Wie het vlees van de ningyo eet, wordt namelijk onsterfelijk.

Het saaie leven van de zeemeermin van Edam

Het leven van zeemeerminnen lijkt een en al glitter en glamour te zijn. Ze worden verliefd op prinses en brengen knappe zeeapiteins het hoofd op hol. Bestaat er dan geen zeemeermin met een doodgewoon en saai leven, vraag je je misschien jaloers af. Een zeemeermin die geen zin heeft om haar huiswerk te maken en af en toe een puistje uitknijpt?

Toch wel: een saaier leven dan dat van de zeemeermin van Edam kun je je bijna niet voorstellen.

In 1430 vonden de inwoners van Edam een zeemeermin die bij een dijkdoorbraak het Purmermeer in was gesleurd. Ze zat onder de modder en sprak een taal die niemand kon verstaan. De Edammers trokken haar mantel van zeewier uit en gaven haar een nette rok en fatsoenlijk schort. In plaats van rauwe vis leerden ze haar spruitjes en stampot eten. Ze leerde ook wol spinnen, maar nooit de taal van de mensen spreken. Later verhuisde ze naar Haarlem, waar ze de rest van haar leven bleef wonen.

En verder is er niets over haar bekend.

SCHOTLAND

De selkie

– *de bruid met een verstopte bontjas*

Op de Orkney-eilanden worden verhalen verteld over prachtige vrouwen die opduiken uit zee. De mannen die hen zien, worden meteen verliefd en willen niets liever dan dat dat mooie meisje voor altijd hun vrouw zal zijn. Maar daarvoor moeten ze wel een rotstreek uithalen.

De vrouwen die op de rotsen van de eilanden liggen te zonnebaden zijn namelijk selkies: zeehondenvrouwen. Hun pels ligt verstopt achter een steen en als ze teruggaan in zee, trekken ze hem weer aan. Zonder pels kan de selkie niet terugkeren naar haar huis in het water en moet ze voor altijd mens blijven.

Wat haar aanbieder dus moet doen, is die pels stelen en hem verstoppen. Vaak gaat dat jarenlang goed en leeft hij gelukkig samen met zijn bruid. Maar een selkie blijft altijd terugverlangen naar de zee. Op een dag zal ze de verstopte pels vinden en haar man en kinderen achterlaten om terug te keren naar haar ware thuis.

SCANDINAVIË

De kraken

– de slokop uit de diepzee

Als een hele vloot midden op zee spoorloos verdween, wisten de inwoners van de Noorse vissersdorpen het vroeger zeker: dit is het werk van de kraken.

De kraken is een zeemonster met een onstilbare eetlust dat opduikt uit de diepte. Hij kan een hele vissersvloot meesleuren naar de bodem van de zee om er daar de lekkerste hapjes uit te peuteren: de verdronken bemanning. Zijn uitwerpselen spoelen aan op de stranden als barnsteen: doorzichtige steenklompjes die de kleur hebben van de zon.

Hoe gevaarlijk het ook is, toch wagen sommige vissers zich met hun boten in de buurt van de kraken. Ze nemen het risico, omdat er altijd grote scholen vis om het monster heen zwemmen.

Over hoe de kraken eruitziet, zijn de meningen verdeeld. Sommigen beweren dat hij op een eiland lijkt, met lange rijen vinnen en tentakels langsij, anderen beschrijven hem als een reusachtige inktvis. Maar helemaal zeker weet je het pas als hij plotseling voor je boeg opduikt...

ZEEMEERMIN-WEETJE

De beroemde ontdekkingsreiziger Christopher Columbus zag op een van zijn reizen drie zeemeerminnen zwemmen voor de kust van Haïti. Volgens hem waren ze 'lang zo mooi niet als iedereen beweert'.

Maar of je hem op zijn woord moet geloven, is maar de vraag. Columbus dacht tenslotte ook dat hij in India was aangekomen, terwijl het eigenlijk Amerika was...

BRAZILIË

Yemaya

– de riviergodin die de zee overstak

Yemaya is een godin met een zeemeerminnenstaart. Ooit leefde ze in de Ogun, de grootste rivier van Nigeria, en was haar naam Yey Omo Eja: moeder van de vissenkinderen. Maar toen haar kinderen als slaven werden weggevoerd naar Amerika, stak ze met hen de oceaan over. De riviergodin werd een zeegodin. Ze beschermt zeevaarders en drenkelingen.

Elk jaar wordt op oudejaarsavond in Brazilië haar feestdag gevierd. Op het strand van Copacabana strooien mensen dan bloemen in het water of gieten flesjes parfum uit, want Yemaya is dol op lekkere luchtjes. Als je een schelp tegen je oor houdt, kun je naar haar stem luisteren. En misschien luistert ze ook wel naar jou... in ruil voor een fles Chanel No. 5!

Fabeldieren met duizend gezichten

Een fabeldier heeft bijna altijd meer dan één naam. Bij het ene volk heet hij misschien 'de wopperdraf' en bij het andere 'de drafwopper'. In het ene land heeft hij drie poten en ogen op steeltjes, in het andere land heeft hij er zes en is hij stekeblind. Bovendien wil de reputatie van een fabeldier weleens veranderen. Werd de wolf in de oertijd gezien als een sterk en dapper dier, later werd hij de 'grote, boze wolf' uit onze sprookjes. Een fabeldier kan dus meerdere namen en ontelbare gezichten hebben. En zo is het ook met de fabeldieren uit dit boek.

*Misschien ben jij weleens een schattige draak tegengekomen,
of een Mamu die overtuigd vegetariër is...*

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Teksten Floortje Zwigtman

Illustraties © Ludwig Volbeda

Vormgeving Studio Lannoo, Mieke Verloigne

© Uitgeverij Lannoo nv, 2017

ISBN 978 94 014 42497

D/2017/45/82

NUR 232/223